NATIONALT VIDENSCENTER FOR DEMENS

Adfærdsforstyrrelser ved frontotemporal demens

Ved adfærdsvarianten af frontotemporal demens udgør ændringer i adfærd og personlighed de første symptomer.

Hos personer med frontotemporal demens svækkes de sociale færdigheder, den syge mister sine tidligere interesser og udviser ligegyldighed over for andre mennesker og mister fornemmelsen for sociale normer.

Ofte opstår der koncentrationsbesvær og problemer med at overskue og planlægge opgaver. Hos nogle er hukommelsen stort set bevaret, men hos andre svækkes den betydeligt – særligt kan der opstå problemer med at huske navne på personer og genstande. Apati kan forekomme tidligt i sygdomsforløbet.

Tilstanden kan være domineret af impulsiv og uovervejet adfærd. Det kan bl.a. komme til udtryk ved manglende hæmninger og indlevelsesevne samt en vis følelsesmæssig 'kulde' (emotionel affladning). Patienten kan miste interessen for personlig hygiejne, og spisevanerne ændres i retningen af trang til søde sager og tendens til at spise, drikke eller ryge uhæmmet.

Du kan læse mere om udfordrende adfærd her

Personer med frontotemporal demens har sjældent selv en fornemmelse af at være syge, men er tilbøjelige til at afvise og bortforklare problemerne. Den manglende sygdomserkendelse er forårsaget af sygdommen og er ikke et forsøg på at fortrænge eller benægte problemerne.

Stimulusbundet adfærd

Ofte forekommer der stimulusbundet adfærd, hvor personens handlinger så at sige styres af indtryk fra omverdenen. Hvis man får øje på noget mad, skal det spises, står der en kande vand fremme, skal det drikkes, overhører personen en samtale mellem to fremmede, blander han/hun sig ukritisk i samtalen.

En særlig form for stimulusbundet adfærd er den såkaldte anvendelsesadfærd eller udnyttelsesadfærd (utilisationsadfærd), hvor man ikke kan modstå trangen til at anvende eller udnytte alle de ting, som man ser. Står der er en telefon på bordet, bliver den uden videre brugt til at ringe til et tilfældigt nummer, ligger der en saks, skal der straks klippes med den, og så videre. Adfærden kan minde om, hvad man ser hos mindre børn.

Tvangspræget adfærd

Mange patienter udvikler forskellige former for stereotyp, tvangspræget eller ritualiseret adfærd, hvor ting helst skal gøres på samme måde hver gang, eller udføres et bestemt antal gange, uanset om det tjener noget fornuftigt formål. Efterhånden som sygdommen udvikler sig, bliver mange patienter tiltagende passive og inaktive. Sent i sygdomsforløbet kan der opstå besvær med at kontrollere bevægelser og synke maden.

Neurologisk undersøgelse

Ved neurologisk undersøgelse ser man hos nogle patienter såkaldt primitive reflekser som snout- og griberefleks tidligt i forløbet. Senere kan der forekomme ekstrapyramidale symptomer (bradykinesi og rigiditet) og apraksi, alien limb-tegn eller motor-neuronsygdom (ALS) hos en mindre gruppe.

NATIONALT VIDENSCENTER FOR DEMENS

ABC Demens – udfordrende adfærd

ABC Demens – udfordrende adfærd er gratis e-learning for fagpersoner, som møder mennesker med demens med en udfordrende adfærd i deres arbejde.

Læs mere her

Johannsen P, Gottrup H, Stokholm J. Frontotemporal demens. Ugeskrift for Læger. 2017;179(12)

PubMed

Stokholm J, Vogel A. Frontotemporal demens. Klinisk neuropsykologi. 2 ed. København: Frydenlund; 2020

Frydenlund

Jørgensen K. Demens er mere end Alzheimer II. Frontotemporal demens. Månedsskrift for Almen Praksis. 2019;97(10):657-62

Månedsskrift for Almen Praksis

Bang J, Spina S, Miller BL. Frontotemporal dementia. Lancet. 2015;386(10004):1672-82

PubMed

Piguet O, Hornberger M, Mioshi E, Hodges JR. Behavioural-variant frontotemporal dementia: diagnosis, clinical staging, and management. Lancet Neurol. 2011;10(2):162-72

PubMed

Senest opdateret: 13. august 2020